

Geef licht!

Advent Kerst Epifanie

2019

Steunpunt liturgie

© Steunpunt Liturgie

Bijbellesrooster: Harrie de Hullu, Marijke Landlust | redactie, samenstelling en lay-out:
Anje de Heer

Gedichten en teksten:

Ria Borkent en Jaap de Gier (red.), *Schriftgedichten, Poëzie bij het kerkelijk jaar*. Heerenveen 2013 (p. 13, 28) | <https://www.kuleuven.be/thomas/page/gedichtendatabank> (p. 18) | Piet Thomas (samenstelling), *Groot Gebedenboek. De mooiste gebeden van vroeger en nu*. Tielt 2010) (p. 26)

Afbeeldingen:

Foto Anje de Heer (omslag - Kathedraal Santa Maria, Pamplona; p. 7 – Collegiata Santa Maria del Sar, Santiago de Compostella; p. 11, Saint-Nicolas, Blois; p. 15 en 18 - Notre Dame de la Treille, Lille); achterzijde, Ermita San Miguel Arcangel, Cuesta del Moro) | p. 6 James Tissot (1836-1902), *Le prophete Micah* (c. 1888) | p. 21 Glas-in-loodraam Kathedraal te Chartres <http://www.lavieb-aile.com/article-le-vitrail-de-l-arbre-de-jesse-de-la-cathedrale-de-chartres-118121548.html> | p. 23 https://zoom.nl/foto/architectuur/licht-door-glas-en-lood.1445426.html?object=user&object_id=57668 | p. 28 Frère Eric de Saussure (1925-2007), *L' Adoration des Mages* (1962), glas-in-loodraam Église de la Réconciliation, Taizé.

Geef licht!

Geef licht! – goed gezegd. Is het ook makkelijk gedaan? Waar zit het knopje?

Licht vraagt om een lichtbron. De lichtbron van onze planeet is de zon, alle licht is daarvan afkomstig. Daarnaast is er kunstlicht, afkomstig van een ergens een elektriciteitscentrale. Zonder lichtbron geen licht – de afwezigheid van licht is duisternis.

Wat dit betreft kun je veel leren van kerkraden. Kijk je er van buiten naar dan zie je een zwart vlak (tenzij er binnen een lichtbron is). Sta je binnen, dan straalt het licht je toe (tenminste, als er buiten een lichtbron is).

Glas-in-loodramen zijn nog sprekender. Buiten zie je hooguit wat lijnen, een vermoeden van kleuren. Wat is afgebeeld valt niet te herkennen. Zelfs als de kerk binnen verlicht is, zie je buiten nog steeds niets. Maar binnen stralen de kleuren je toe, de ramen vertellen hun verhaal. Als er tenminste van buiten licht doorheen schijnt. Hoe meer zon, hoe mooier de ramen, hoe sprekender hun verhaal.

Het licht dat de tekening van de gebrandschilderde ramen zichtbaar maakt, doet ook denken aan het licht van God. Gods licht schijnt door de Bijbelse verhalen en profetieën. Zelfs als die in donkere beelden getekend zijn, zoals ook bij Micha's profetieën vaak het geval is, zien we ze door Gods lichtinval, tonen ze hun betekenis door en in Gods licht!

Geef licht! Waar zit de lichtknop bij ons? Wat is de lichtbron waar we op aangesloten zijn?

*Sta op en schitter, je licht is gekomen,
over jou schijnt de luister van de HEER.
(Jes. 60,11)*

*Laten we optrekken naar de berg van de HEER,
naar de tempel van Jakobs God,
Hij zal ons onderrichten, ons de weg wijzen,
en wij zullen zijn paden bewandelen.
(Micha 4, 2)*

Het licht is gekomen. Aan ons om op die lichtbron aan te sluiten en aangesloten te blijven. In deze weken rond Kerst neemt de profeet Micha ons bij de hand. Hij is een scherpe gids, want hij wijst niet alleen op de lichtbron, maar laat vooral ook vlijmscherp zien wat er gebeurt er als die lichtbron wordt genegeerd, als we het licht uitdoen.

Een gezegende Advent- en Kersttijd toegewenst.

Extra informatie

Project

Dit Bijbelleesrooster maakt deel uit van het gelijknamige project. De andere onderdelen zijn:

- Adventskalender voor kinderen
- Liturgisch moment rond de Adventskaarsen
- Adventsvespers
- Handreiking met oog op liturgie en exegeese/preek

Zie voor meer informatie www.steunpuntliturgie.gkv.nl

Oecumenisch Leesrooster

Dit project gaat uit van de zondagslezingen van het Oecumenisch Leesrooster. Met Advent begint het A-jaar en dat wil zeggen dat de evangelielezingen uit Matteüs zijn. (In het B-jaar volgt dan Marcus en in het C-jaar Lucas).

Voor de zondagen van Advent en de Kerstnacht is er ditmaal een alternatieve leeslijn, namelijk uit Micha. Dit Bijbelboek staat daarom in dit Bijbelleesrooster centraal. Niet alleen vanwege de bekende tekst van Micha 5: 1 – Advent aan de hand van Micha is een ontdekkingsreis!

3

Kind op Zondag

Het project sluit direct aan bij het materiaal van Kind op Zondag voor kerkdienst en kindernevendienst. Zie daarvoor www.kindopzondag.nl.

Liedsuggesties

Afkortingen

- LB Liedboek, zingen en bidden in huis en kerk (2013)
- GK Gereformeerd Kerkboek (2017)
- OB Psalmberijming 1773
- Ps berijmde psalm
- WK Weerklank. Instemmen met het Woord in Psalm en lied (2016)
- HH Hemelhoog. Protestants evangelische liedbundel (2015)

Geluidsvoorbeelden

Bij de liederen in de liedsuggesties bij dit Bijbelleesrooster die met* gemerkt zijn, zijn hier links naar geluidsvoorbeelden te vinden.

In veel gevallen gaat het om links naar www.liedboekcompendium.nl, het digitale compendium bij het Liedboek (2013). De opname staat steeds onder de toelichting op tekst en melodie, dus even naar beneden scrollen.

1 dec	LB 25a 'Mijn ogen zijn gevestigd' LB 139d 'La ténèbre n'est point ténèbre' / 'Heel het duister is vol van luister'*	melodie Psalm 130 https://www.liedboekcompendium.nl/lied/139d-lat-n-bre-n-est-point-t-n-bre-1_0_1_0
2 dec	LB 433 'Kom tot ons, de wereld wacht' WK 102 'Al wie dolend in het donker'	https://www.liedboekcompendium.nl/lied/433-kom-tot-ons-de-wereld-wacht-4_0_3 melodie: 'Once in royal David's city' https://kerkliederwiki.nl/Al_wie_dolend_in_het_donker
5 dec	LB 832 'Geroepen om op weg te gaan'	https://www.liedboekcompendium.nl/lied/832-geroepen-om-op-weg-te-gaan-7_9_2
6 dec	GK 260 'Heer voor alle mensen' LB 994 'Voor hen die ons regeren'	https://kerkliederwiki.nl/Heer_voor_alle_mensen_roepen_wij_U_aan https://www.liedboekcompendium.nl/lied/994-voor-hen-die-ons-regeren-9_5_1
9 dec	LB 447 'Het zal zijn in het laatste der tijden' LB 1016 'Kom, laat ons opgaan naar de berg'	https://www.liedboekcompendium.nl/lied/447-het-zal-zijn-in-het-laatste-der-tijden-4_1_7 https://www.liedboekcompendium.nl/lied/1016-kom-laat-ons-opgaan-naar-de-berg-9_7_3
13 dec	521 'Hij komt niet uit de grote stad'	https://www.liedboekcompendium.nl/lied/521-hij-komt-niet-uit-de-grote-stad-4_8_8
14 dec	939 'Op U alleen mijn licht, mijn kracht' / 'In Christ alone'	https://www.google.nl/search?source=hp&ei=P8qNXeCkNcTbwQKG_o-oBg&q=in+christ+alone+stuart+townend&oq=in+christ+alone+stu&gs_l=psy-ab.1.1.0l3j0i22i30j0i22i10i30j0i22i30i5.2319.13254..15820...0.0..0.461.1755.14j3j1j0j1.....0....1..gws-wiz.....0i131j0i3.4tt0LzHQ3TE
15 dec	800 'Wat zou ik zonder U geweest zijn'	melodie: 'k Wil U, o God, mijn dank betalen'
16 dec	LB 310 'Eén is de Heer, de God der goden' GK 169 'Wees eerlijk, doe de mensen recht' LB 657 'Zolang wij ademen'	melodie: DeTien Geboden https://kerkliederwiki.nl/Wees_eerlijk_doe_de_mensen_recht https://www.liedboekcompendium.nl/lied/657-zolang-wij-ademen-6_1_9
17 dec	LB 992 'Wat vraagt de Heer nog	https://www.liedboekcompendium.nl/lied/992-wat-

	meer van ons'	vraagt-de-heer-nog-meer-van-ons-9_4_9
18 dec	LB 900 'Nada te turbe' LB 466 'O wijsheid, daal als vruchtbare taal' LB 25a 'Mijn ogen zijn gevestigd' LB 465 'Hopen en uitzien naar het licht'	https://www.liedboekcompendium.nl/lied/900-nada-te-turbe-8_5_9 melodie: 'O kom, o kom, Immanuël' melodie: Psalm 130 https://www.liedboekcompendium.nl/lied/465-hopen-en-uitzien-naar-het-licht-4_3_4
19 dec	LB 437 'Kom tot ons, scheur de hemelen, Heer'	https://www.liedboekcompendium.nl/lied/437-kom-tot-ons-scheur-de-hemelen-heer-4_0_7
20 dec	LB 221 'Zo vriendelijk en veilig als het licht' LB 598 'Dans nos obscurité' / 'Als alles duister is'	https://www.liedboekcompendium.nl/lied/221-zo-vriendelijk-en-veilig-als-het-licht-2_1_2 https://www.liedboekcompendium.nl/lied/598-dans-nos-obscurit-s-5_6_1
21 dec	LB 447 'Het zal zijn in het laatste der tijden' LB 1016 'Kom, laat ons opgaan naar de berg'	https://www.liedboekcompendium.nl/lied/447-het-zal-zijn-in-het-laatste-der-tijden-4_1_7 https://www.liedboekcompendium.nl/lied/1016-kom-laat-ons-opgaan-naar-de-berg-9_7_3
24 dec	LB 751 'De Heer verschijnt te middernacht'	https://www.liedboekcompendium.nl/lied/751-de-heer-verschijnt-te-middernacht-7_1_1
25 dec	LB 480 'Ik wandel in gedachten'	https://www.liedboekcompendium.nl/lied/480-ik-wandel-in-gedachten-4_4_8
26 dec	LB 496 'Een ster ging op in Bethlehem' LB 505 'In de nacht gekomen'	melodie: 'O little town of Bethlehem' https://kerkliederwiki.nl/Een_ster_ging_op_uit_Isra%C3%ABl melodie: 'In the bleak midwinter' (G. Holst) https://www.liedboekcompendium.nl/lied/505-in-de-nacht-gekomen-4_7_3
27 dec	LB 489 'Komt ons in diepe nacht ter ore'	melodie: Psalm 118
28 dec	LB 316 'Het woord dat u ten leven riep'	melodie: Psalm 113
29 dec	LB 326: 1,2,6 'Van ver, van oudsher aangereikt'	https://www.liedboekcompendium.nl/lied/326-van-ver-van-oudsher-aangereikt-3_1_1
31 dec	LB 517: 1,2,3 'Christus, uit God geboren'	
1 jan	LB 512: 1,7 'O Jezus, hoe vertrouwd en goed klinkt mij uw naam in 't oor' LB 557 'Naam van Jezus' LB 8a 'Heer, onze Heer, hoe heerlijk is?'	https://www.liedboekcompendium.nl/lied/512-o-jezus-hoe-vertrouwd-en-goed-4_8_0 https://www.liedboekcompendium.nl/lied/557-naam-van-jezus-die-ten-dode-5_2_3 melodie 'O Heer, mijn God, ook deze nacht'
2 jan	LB 601 'Licht dat ons aanstoot in de morgen'	https://www.liedboekcompendium.nl/lied/601-licht-dat-ons-aanstoot-in-de-morgen-5_6_4

Micha

&

Jotam, Achaz, Hizkia

Dit zijn de woorden die de HEER richtte tot **Micha** uit Moreset, toen Jotam, Achaz en Hizkia in Juda regeerde.

(Micha 1: 1a)

Jotam was vijftientig jaar oud toen hij koning werd. Zestien jaar regeerde hij in Jeruzalem. Zijn moeder was Jerusa, de dochter van Sadok. Hij deed wat goed is in de ogen van de HEER, precies zoals zijn vader Uzzia – hij echter betrad de tempel van de HEER niet -, maar de Judeeërs bleven doorgaan met hun verfoeilijke praktijken.

Toen hij stierf, werd hij begraven in de Davidsburcht. Zijn zoon Achaz volgde hem op.

Achaz was twintig jaar oud toen hij koning werd. Zestien jaar regeerde hij in Jeruzalem. Hij deed niet wat goed is in de ogen van de HEER, zoals zijn voorvader David, maar volgde het voorbeeld van de koningen van Israël. Hij ging zelfs zo ver dat hij godenbeelden maakte voor de Baäls. Ook ontstak hij offers in het Hinnomdal en verbrandde hij zijn zonen als offer volgens het gruwelijke gebruik van de volken die de HEER voor de Israëlieten had verdreven. Hij bracht offers en brandde wierook op de offerplaatsen, op de heuvels en onder elke bladerrijke boom.

De HEER vernederde Juda omdat Achaz als koning van de Israëlieten de zeden in Juda had laten verwilderen en zijn plicht tegenover de HEER had verzaakt. Achaz tergde de HEER, de God van zijn voorouders, nog verder door in alle steden van Juda offerplaatsen voor andere goden in te richten.

Toen hij stierf, werd hij wel in Jeruzalem begraven, maar niet bijgezet in de graven van de koningen van Israël. Zijn zoon Jechizkia volgde hem op.

Jechizkia was vijftientig jaar oud toen hij koning werd. Negenentwintig jaar regeerde hij in Jeruzalem. Zijn moeder was Abia, de dochter van Zecharja. Hij deed wat goed is in de ogen van HEER, net zoals zijn voorvader David gedaan had. Toen Jechizkia bij zijn voorouders te ruste ging, werd hij begraven aan de weg naar de graven van de nakomelingen van David. Heel Juda en Jeruzalem kwamen hem de laatste eer bewijzen. Zijn zoon Manasse volgde hem op.

(2 Kron. 27:1-2, 9; 28:1-4, 19, 25-27; 29: 1-2, 33)

1

Wie brengt het licht?

Zondag 1 december | 2 Kronieken 27: 1-2 en 28: 1-4,19,25-27 (zie p. 6).

Gebrandschilderde ramen... Je ziet er allerlei taferelen op. Vandaag zijn het uitgesproken donkere beelden: het Jeruzalem van koning Jotam, zijn zoon Achaz en zijn kleinzoon Hizkia. De zwarte beelden laten je huiveren. Maar het is een stuk van een raam, een raam waardoor licht naar binnen valt.

Deze zwarte bladzijde is er een uit de bijbel, het boek van licht. Het licht dat het duister van die langvervlogen dagen verhelderde, gaan we de komende weken zien als we luisteren naar Micha, een profeet uit die tijd.

Ook al zie je het in de duisternis niet, ergens dringt altijd Gods licht door.

- *Lied: LB 25a 'Mijn ogen zijn gevestigd'*
of: Ps 25: 1,8 / LB 139d 'La ténèbre n'est point ténèbre' / 'Heel het duister is vol van luister'**

maandag 2 december | Micha 1: 1-9

In een donkere periode van Israëls geschiedenis komt de profeet Micha aan het woord. 'Wie is als de HEER' betekent zijn naam. Het is opmerkelijk hoe hij, op deze bladzijde vol zonde en oordeel, de HEER tekent: Hij verlaat zijn verblijf, daalt af, schrijdt over de hoogten van de aarde. God laat ons ondanks alles niet aan ons lot over. Dat is advent: Hij komt.

- *Lied: LB 433 'Kom tot ons de wereld wacht'*
of: HH 122/WK 102 'Al wie dolend in het donker'**

dinsdag 3 december | Micha 1:10-16

Elf plaatsen, van Gat en Bet-le-Afra tot Maresa en Adullam. Onbekende namen waarschijnlijk, maar dat is wel de wereld waar de mensen wonen tot wie Micha sprak. In die alledaagse wereld grijpt God in, jouw stad of dorp, jouw straat, jouw gehucht waar bijna niemand de naam van kent.

Over Lachis zegt Micha dat daar het kwaad huist. Lachis was een belangrijke stad in Juda¹, een vestingstad, een militair bolwerk, een centrum van macht. Maar daar waar de mens zich machtig en onaantastbaar voelt, daar ligt het kwaad op de loer.

- *Lied: LB 1010 'Geef vrede, Heer, geef vrede'*

woensdag 4 december | Micha 2: 1-11

Aan de ene kant wil je graag horen dat er een betere wereld komt. Geen uitbuiting, geen corruptie, eerlijke hand en gelukkig leven. Dat is ook de boodschap van Micha. Maar wil je het ook echt? 'Hou toch op', krijgt Micha te horen, 'hoe toch op met dat geprofeteerd, het is ook nooit goed'. Het is gemakkelijker als je het iets minder nauw neemt met eerlijkheid, eerlijke lonen, eerlijke prijzen. Of houd je dan de eerlijkheid van God op een afstand.

- *Lied: Ps 15 'Wie zult Gij noden in uw tent' ('Heer, wie mag wonen in uw tent')*

donderdag 5 december | Micha 2: 12-13

Even vooruitkijken naar de betere wereld die komt. Nee, je ziet geen Sinterklaas die aan iedereen uitdeelt. Wel zie je een koning om te volgen. Dat brengt mensen samen, dat brengt geluk. Dat is niet alleen toekomstmuziek, dat is nu al gaande.

- *Lied: LB 832 'Geroepen om op weg te gaan'*
of: LB 835 'Jezus ga ons voor'*

vrijdag 6 december | Micha 3

Leiders zijn belangrijk, ze drukken hun stempel op de maatschappij. Als rechters daders vrijspreken wordt het kwaad normaal. Als profeten de verantwoordelijken en machthebbers naar de mond praten, wordt het slechte de normaalste zaak van de wereld. Micha tekent het in gruwelijke beelden.

¹ Zie o.a. 2 Kron. 11: 9. En natuurlijk ook de geschiedenis van de aanval van Sanherib van Assyrië onder Hizkia/Jechizkia (2 Kron. 32 / 2 Kon. 18).

Er is moed en kracht van de heilige Geest nodig om anders te zijn. Kijk naar Micha. Of – duidelijker nog – naar Christus. Hoe krijgen we zulke politici, managers en predikanten in onze tijd?

*Lied: GK 260 'Heer, voor alle mensen roepen wij U aan'**

*of: LB 994 'Voor hen die ons regeren'**

zaterdag 7 december | Johannes 1: 1-9

Een week lang keken we naar een gebrandschilderd raam. Een raam met veel donkere kleuren. Afgoderij en onrecht werden door leiders van wereld en kerk goedgepraat. Toch schijnt er licht door het raam. God laat de wereld zijn licht zien. Het was er in de donkere dagen van Micha, in de dagen van Johannes en in onze tijd. Aan ons de vraag: wat doen we er mee?

Lied: LB 488 'In den beginne was het woord'

'Zo kaal als een gier'

In 1: 16 roept Micha op tot boete. Hij doet dat met de woorden: 'scheer je kaal, zo kaal als een gier'.

De meeste gieren hebben een kale nek. Het zijn aaseters en de nek is kaal uit oogpunt van hygiëne. Gieren komen daar voor waar vee in kudden wordt gehouden, in het open veld. Daar zijn altijd wel dode dieren te vinden en dus ook gieren.

In het Israël van nu komen de lammergier, monniksgier, vale gier en aasgier voor. In de Mozaïsche wetgeving worden gieren ook genoemd, namelijk als onreine dieren (om begrijpelijke redenen). Zie Leviticus 10: 13 en Deuteronomium 14: 12 (in de NBV: *vale gier, lammergier* en *zwarte gier*).

Anthem

The birds they sang
At the break of day
Start again
I heard them say
Don't dwell on what
Has passed away
Or what is yet to be

Yeah the wars they will
Be fought again
The holy dove
She will be caught again
Bought and sold
And bought again
The dove is never free

Ring the bells that still can ring
Forget your perfect offering
There is a crack, a crack in everything
That's how the light gets in

We asked for signs
The signs were sent
The birth betrayed
The marriage spent
Yeah the widowhood
Of every government
Signs for all to see

I can't run no more
With that lawless crowd
While the killers in high places
Say their prayers out loud

But they've summoned,
they've summoned up
A thundercloud
And they're going to hear from me

Ring the bells that still can ring
Forget your perfect offering
There is a crack, a crack in everything
That's how the light gets in

You can add up the parts
You won't have the sum
You can strike up the march
There is no drum
Every heart, every heart to love will
come
But like a refugee

Ring the bells that still can ring
Forget your perfect offering
There is a crack, a crack in everything
That's how the light gets in

Ring the bells that still can ring
Forget your perfect offering
There is a crack, a crack in everything
That's how the light gets in
That's how the light gets in
That's how the light gets in

Leonard Cohen

Een schitterende dag!

2

zondag 8 december | Micha 4: 1-2

Deze week kijken we naar een raam dat stralend oplicht. Een schildering van de komende nieuwe wereld. In die nieuwe wereld ontdekken we God zelf. We lezen deze dagen kleine stukjes en kijken goed wat op het raam te zien is.

Er komen mensen bij elkaar. Mensen die samenkomen: dat is het komende geluk. Ze komen af op het onderricht van de Heer. Luisteren naar de Heer en zijn weg gaan: dat maakt het leven goed.

- *Lied: Ps 80 'O God van Jozef, leid ons verder' (LB 80: 1,7; GK 80: 1,10; OB 80: 1,11)*

maandag 9 december | Micha 4: 3-5

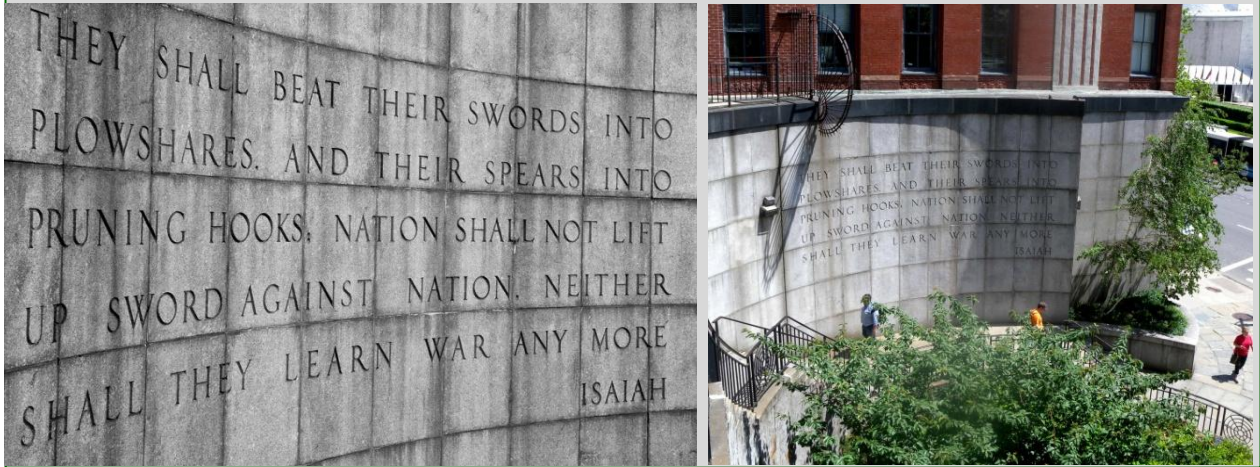
Nog een ontdekking op het raam van de toekomst: alles tussen de mensen zal eerlijk zijn. Zwaarden en speren worden ploegijzers en snoeimessen. De oorlog is voorbij en de landbouw floreert.

Ieder geniet van alles wat er groeit op het land, aan de wijnstok en de

Isaiah Wall

In het Ralph Bunche Park in New York, vlak bij de gebouwen van de VS, is de Isaiah Wall te vinden. Dit monument werd in 1948 gebouwd, terwijl ook de gebouwen van de VS in aanbouw waren. Centraal staat Jesaja 2: 4.

vijgenboom. Er heerst recht, vrede, welvaart en rust.

De laatste woorden maken dit beeld af: vertrouwen op de HEER.

- *Lied: LB 447 'Het zal zijn in het laatste der tijden'**
*of: LB 1016 'Kom, laat ons opgaan naar de berg'**

dinsdag 10 december | Micha 3: 12 en 4: 6-8

Op het raam waar we deze week naar kijken, zien we ook hoe we dichterbij die stralende toekomst komen. In hoofdstuk 3 lazen we dat Jeruzalem verwoest zou worden, straf op een leven vol onrecht en winstbejag. Maar na de ballingschap komt de tijd van terugkeer. Rond de teruggekeerden – de kreupelen en verdrevenen – gaat God een nieuw begin maken.

- *Lied: Ps 85: 3,4 'Bij wie Hem vrezen is zijn heil gepland'*

woensdag 11 december | Matteüs 11: 2-6

Micha en Jesaja spraken er over: een tijd waarin God zich ontfermt over kreupelen en verstrooiden. De komst van Jezus laat het begin ervan zien. Het lijkt alsof het volmaakte geluk al gekomen is.

De wereld die we verwachten, die is er nog niet. Maar Johannes heeft 'degene die komen zou' inderdaad gezien! Dát wachten is voorbij.

- *Lied: LB 391 'Hij ging van stad tot stad'*
of: Ps 146 'Aan wie hongert geeft Hij spijs' (LB 146: 4,5; GK/OB 146: 5,6,7)

Johannes heeft er een boodschap aan

Blinden zien wat jij niet ziet
en lammen gaan hun ongewone gang.
Wie wordt gemeden als de pest
loopt of het niets is naar het heiligdom.
Een dove luistert naar zijn naam
en uitgetelden, ademloos,
herademen op de hartslag van een woord.
Binnenpret ontkiemt
bij wie geen cent te makken heeft.

Oud nieuws voor jou,
de boodschap is niet anders.

Maar tussen muren grijs van twee bij drie
en drie maal daags niet door zijn keel te krijgen
gaat hem het licht op van Wie komt.

Jan Groenleer

13

donderdag 12 december | Micha 4: 9-14

Na de mooie beelden van de afgelopen dagen vandaag een heel andere profetie. Micha had eerder al verteld dat Jeruzalem verwoest zou worden. Nu tekent hij in alle gruwelijkheid hoe Babel de stad zal verwoesten en de bevolking zal wegvoeren. Je voelt tot op het bot hoe diep Gods afkeer is van afgoderij, uitbuiting en onrecht. Dat is op zich al goed nieuws (en echt niet alleen als jij degene bent die het slachtoffer is...)

Er is nog meer. De laatste zin is amper op gang of het beeld kantelt: je zult naar Babel gaan *en daar zul je worden bevrijd, vrijgekocht door de HEER.*

- *Lied: Ps 79 'O God, nu zijn de heidenen gekomen' (LB/GK 79: 1,3,5; OB 79: 1,4,7)*

vrijdag 13 december | Micha 5: 1-8

Opnieuw spreekt de profeet over een mooie toekomst. Vandaag draait het om een geboorte, er is een kind op komst. Het is een kind dat voor de Heer over

Israël zal heersen. Dat kan niet anders dan een rechtvaardige heerser zijn, hij zal in alles het kwade verwerpen en het goede kiezen². Je ziet het kerstfeest dichterbij komen.

- *Lied: LB 521 'Hij komt niet uit de grote stad'**

zaterdag 14 december | Micha 5: 9-14

Harde taal vandaag. Maar er klinkt er een mooie boodschap in: het is voorbij met alle concurrenten voor God. Godenbeelden, tovermiddelen en waarzeggerij, paarden en strijdwagens – kortom, alles wat staat voor vertrouwen op eigen kracht. De mens wil zelf God zijn en maakt zo zijn eigen afgoden. Zo creëren we onze eigen ellende, zo vervreemden we God van ons. Maar Hij komt dit doorbreken. Er komt een toekomst waarin Hij alles voor ons zal zijn.

- *Lied: LB 939 'Op U alleen, mijn licht, mijn kracht'**

Advent vieren
betekent
dat je kunt
wachten.

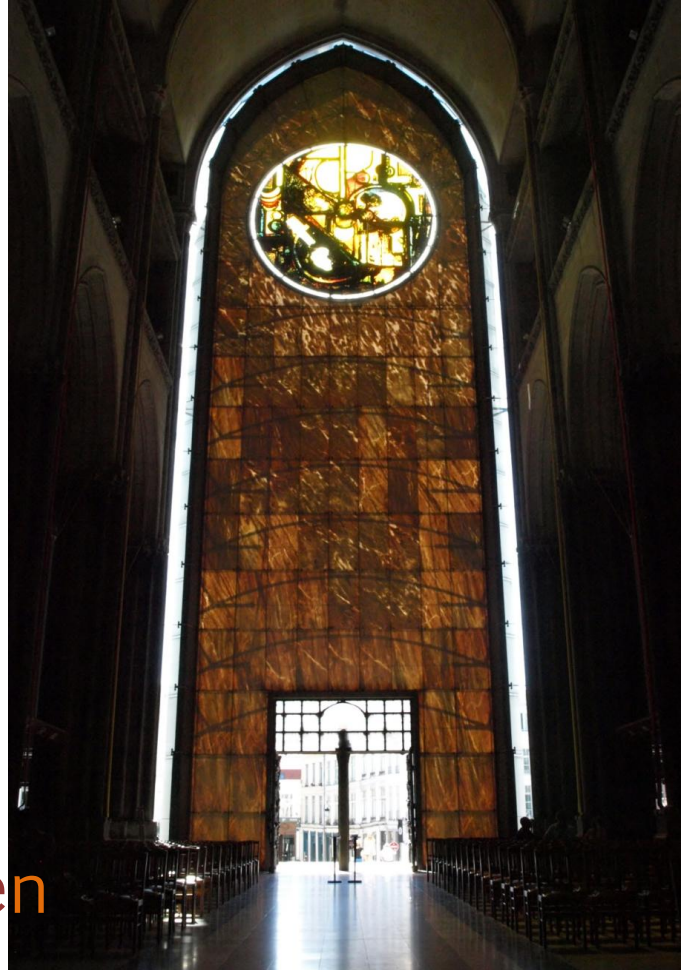

Dietrich Bonhoeffer

² Jesaja 7: 14-15

3

Oprecht verlangen

zondag 15 december | Micha 6: 1-5

God geeft uitzicht op een prachtige toekomst. Maar Hij lijkt met dit cadeau voor een dichte deur te staan. De woorden in dit deel van Micha zijn die van een rechtsgeding, maar de toon erachter is er een van verlangen. ‘Zien jullie mij wel?’ ‘Weten jullie nog?’

Het raam van de toekomst is verbonden met dat van het verleden. Deze tijd van advent is daarom een goede tijd om te herinneren wat God in ons leven allemaal al heeft gedaan.

*Lied: LB 800 ‘Wat zou ik zonder U geweest zijn’**

maandag 16 december | Lucas 3: 7-14,18

Deze tekst spoort aan om na te denken over het eigen verlangen. Hoe goed willen wij het hebben met God, met elkaar? Nemen we genoegen met hoe het loopt, of is er in ons nog iets van een heilig vuur te ontdekken?

Wij hebben mensen als Johannes de Doper nodig om ons hierin scherp te houden.

Her-inneren: opnieuw *indachtig* maken, je eigen maken, tot onderdeel van je innerlijk maken.

- *Lied: LB 310 'Eén is de Heer, de God der goden'*
of: GK 169 'Wees eerlijk, doe de mensen recht'* / LB 657 'Zolang wij ademhalen'**

dinsdag 17 december | Micha 6: 6-8

Wat vraagt God eigenlijk van ons in het leven met Hem?

Het antwoord is onthutsend eenvoudig. God vraagt ons om recht te doen, trouw te zijn.

We weten het wel, we willen er alleen niet altijd aan. Want deze eenvoud snijdt diep in onze gewoonten en in hoe we zelf vaak in het leven staan. In wat wij denken dat wij voor God moeten doen. Sta vandaag eens bij stil bij je motieven en verwachtingen in je relatie met God.

- *Lied: LB 992 'Wat vraagt de Heer nog meer van ons'*
of: Ps 119: 1,40*

woensdag 18 december | Micha 7: 1-7

De verdorven wereld die Micha hier laat zien, zou je zomaar de moed ontnemen. Houdt het onrecht dan nooit op? Wat kun je nog geloven? Op wie kun je nog op vertrouwen?

Dwars tegen alle verwachtingen in spreekt Micha een belijdenis van vertrouwen uit. Het is geen schreeuwen tegen een gesloten hemel, het is een uitspraak vol vertrouwen: God komt eraan, Hij zal redding brengen.

Hoe verandert dat je leven?

- *Lied: LB 900 'Nada te turbe'*
of: LB 466 'O wijsheid, daal als vruchtbare taal'* / 25a 'Mijn ogen zijn gevestigd'* / '465 'Hopen en uitzien naar het licht'**

Donderdag 19 december | Micha 6: 9-16

God ziet het onrecht niet door de vingers. Je kunt het voor Hem niet verborgen houden. Hij kent ook de motieven achter het kwaad, en ziet daarin niets dan eigenbelang en mooie praatjes. Jammer genoeg lopen we graag achter praatjes aan. Het volk Juda heeft de slechte gewoonten van het tienstammenrijk overgenomen (Omri en zijn vader Achab waren koningen van dat rijk). Daar zal Juda nu de gevolgen van ondervinden.

Wie is er hier nog wijs? Dat begint ook hier met ontzag voor de Heer (vs 9).

- *Lied: LB 437 'Kom tot ons, scheur de hemelen, Heer'**

Vrijdag 20 december | Micha 7: 8-10

Als het om je heen alleen nog maar donker is, kun je jezelf daarin gevangen voelen. Micha wijst naar het licht aan het einde van de tunnel: besef dat je zondig bent, maar weet je gedragen door God. Hij zal laten zien dat Hij één en al rechtvaardigheid en goedheid is.

- *Lied: LB 221 'Zo vriendelijk en veilig als het licht'*
of: Ps 4 /LB 598 'Dans nos obscurité / 'Als alles duister is'**

Zaterdag 21 december | Micha 7: 11-13

De beloofde redding word grensverleggend zijn. Er komt een nieuw Jeruzalem, en vele volken vinden daarin hun bescherming. De redding van God gaat onze ideeën en verwachtingen te boven. De poort staat open. Kom, ga mee.

- *Lied: Ps 122
of: GK 188 'O Heiland, open wijd de poort' / LB 447: 'Het zal zijn aan het laatste der tijden'* / LB 1016 'Kom, laat ons opgaan'**

Wij hebben met elkaar gewandeld waar de dingen begonnen aan hun heerlijkheid:
op de eerste dag van de stenen tijd,
in de eerste tuin van de kale aarde.

En sindsdien, God, lijden wij aan elkander,
roepen wij uit de diepten: Adam! Heer!
tot Gij het zwaard wegneemt, de sterren weer
laat dalen, en ik in uw mens verander.

Wij missen elkaar, wij kunnen niet slapen.
Ik voel uw adem 's nachts langs mijn verdriet;
Gij hoort mijn pen krassen die U niet ziet.

Ik haat mijn appel; Gij uw vlammend wapen.
Wind, sterren en dromen, beken het maar:
wij willen weer wandelen met elkaar.

Michel van der Plas (1927 – 2013)

Wij hebben
met elkaar
gewandeld

Wij hebben
met elkaar
gewandeld

4

Vervulling

zondag 22 december | Micha 7:
14-17

We naderen de ontknoping.
Over een paar dagen vieren we
de geboorte van Jezus. Het volk

is er aan toe, want het leeft in eenzaamheid en dwaalt doelloos rond. Er is een nieuwe uittocht nodig, uit de droogte naar vruchtbare grond. Wie zal hen daar brengen?

Ook God kijkt er reikhalzend naar uit. Hij zal ook nu grote dingen laten zien, en in de hele wereld zal men Hem prijzen. Bekijk de adventsperiode eens vanuit Gods ogen. Loof Hem om zijn geduld, om zijn ingrijpen.

- *Lied LB 438: 1,3,4 'God lof! Nu is gekomen Gods aangename tijd'*

maandag 23 december | Lucas 1: 68-79

Zacharias zingt, na de geboorte van zijn zoon Johannes, zijn dank uit. Hij zingt over Gods barmhartigheid die zich een weg baant in de wereld, over zijn zoon die daarin een rol mag spelen.

Vorbereiding is hard nodig, dat hebben we de afgelopen weken gezien. Laten we onszelf de vraag stellen: zijn wij er klaar voor dat God in onze wereld, in ons leven geboren wordt?

- *Lied: LB 441: 1 'Hoe zal ik U ontvangen'**

De Voorloper

In de kerk van het Oosten wordt Johannes niet aangeduid met ‘de doper’, maar met ‘de voorloper’.

In deze benaming klinkt Maleachi 3: 1 door. Maar ook Johannes 1: 19-27, met daarin de verwijzing naar Jesaja 40: 3 en Johannes’ eigen woorden ‘Hij die na mij komt..’ En natuurlijk ook de zin uit Zacharias’ lied: ‘En jij, kind, jij zult genoemd worden: profeet van de Allerhoogste, want voor de Heer zul je uit gaan om de weg voor hem gereed te maken’.

Omdat hij boodschapper van God is, wordt hij op iconen vaak met vleugels afgebeeld, als een engel.

dinsdag 24 december | Lucas 2: 1-5

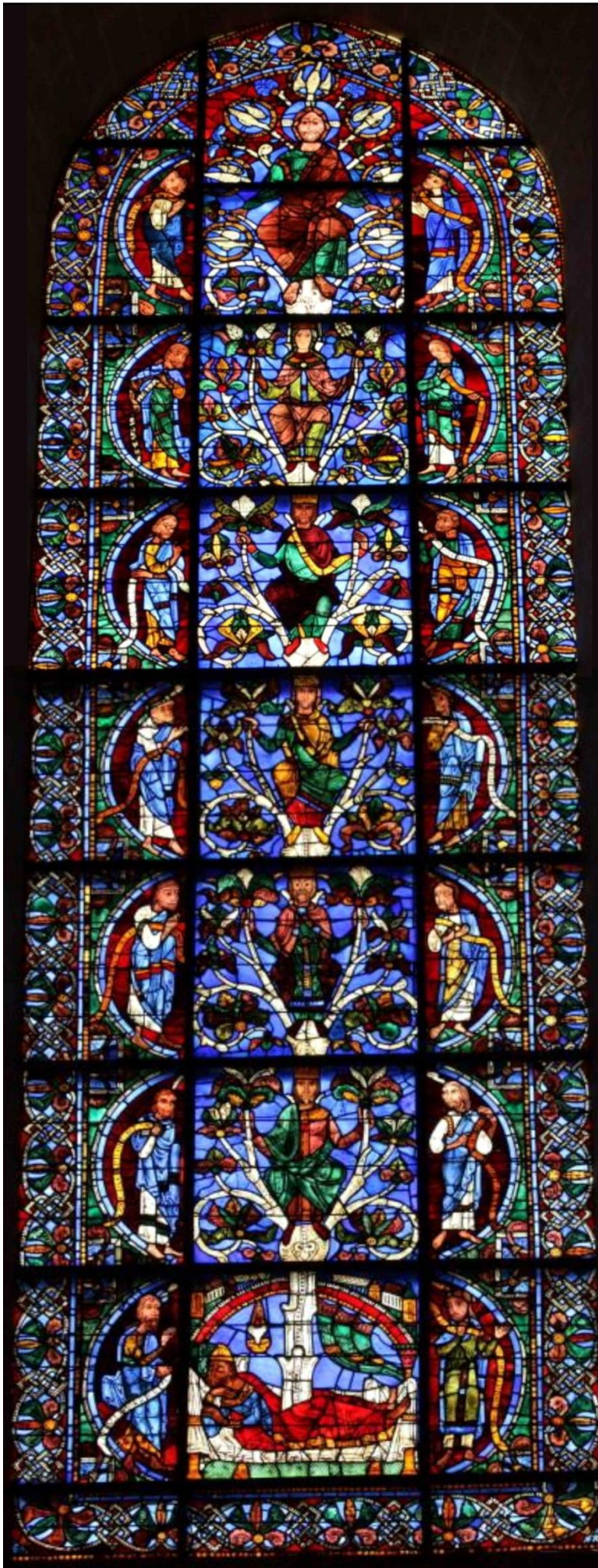
Het wereldtoneel wordt ingezet om de profetieën uit het Oude Testament in vervulling te laten gaan. Ook die uit Micha 5: 1, waar staat dat de grote Zoon van David, de machtige vredevorst, in Bethlehem geboren zal worden. Wat God belooft, wordt altijd waar. Verleden, heden en toekomst verenigen zich in de aanstaande geboorte. De tijd houdt haar adem in.

- *Lied: LB 751: ‘De Heer verschijnt te middernacht’**
of: HH 124 ‘Donker de nacht’

woensdag 25 december | Micha 7: 18-20

Wie verzint er zoiets als een God die mens wordt? Een God die telkens opnieuw vergeeft, en zich steeds weer over zijn mensen ontfermt? Met menselijk verstand kunnen wij hier niet bij. Staande bij de kribbe, stamelen en jubelen we met Micha mee: er is geen God zoals U!

- *Lied: LB 478 ‘Komt, verwondert u hier mensen’*
of: LB 480 ‘Ik wandel in gedachten in Gods geboortehuis’ / GK 193 ‘Dit is de dag die God ons schenkt’*

Boom van Jesse

Habakuk	Christus	Sefanja
Zacharia	Maria	Daniël
Samuel	koning	Amos
Mozes	koning	Bileam
Jesaja	Koning Salomo	MICHA
Ezechiël	Koning David	Hosea
Nahum	Jesse (Isai)	Joël

Kathedraal van Chartres
glas in lood (c. 1150)

Boom van Jesse

‘Maar uit de stronk van Isai schiet een telg op,
een scheut van zijn wortels komt tot bloei.’

Jes. 11: 1

In de loop van de 11de eeuw komt in de christelijke kunst een type afbeelding op die *Boom van Jesse* wordt genoemd. Jesse is Isai, de vader van David. In dit type afbeelding is Jesaja 11: 1 gecombineerd met de geslachtsregisters van Jezus uit Matteüs en Lucas én met allerlei profeten uit het Oude Testament die op een of andere manier verwijzen naar de komst van de Messias.

Bij de *Boom van Jesse* ligt onderaan Jesse/Isai te slapen. Uit zijn zijde of borst ontspringt een boom. De stam wordt gevormd door koningen van het Huis van David, met in ieder geval David zelf, als eerste. De stam loopt uit op Jezus Christus, of Maria met het kind (zie p. 28). Op of aan de vertakkingen links en rechts zijn profeten te vinden, vaak met een banderol met hun naam erop. Hiernaast, bij de afbeelding van het glas-in-loodraam uit Chartres - een van de vroegste voorbeelden - staat bij Micha: **MICHEAS PROPHETA.** De Boom van Jesse komt vaak als glas-in-loodraam voor in kerken en kathedralen.

*Bijbelplaatsen bij de afgebeelde profeten in het Jesse-raam
te Chartres (genoemd in de tijd van ontstaan):*

Habakuk	3: 18 (zie Lc 1: 46)	3: 14-17	Sefanja
Zacharia	9: 6	o.a. 7: 13-14	Daniël
Samuel	2 Sam. 7: 12	9: 11	Amos
Mozes	Hand. 3: 22; Deut. 18: 15	Num. 24: 17	Bileam
Jesaja	o.a. 7: 14, 11: 1, 53: 7	5: 1	Micha
Ezechiël	34: 23 (zie Joh. 10: 11)	14: 6	Hosea
Nahum	2: 1	3: 1	Joël

Donderdag 26 december | Lucas 2: 8-20

Let op de reactie van de herders nadat zij het goede nieuws over de geboorte van Jezus gehoord hebben: ze gaan met eigen ogen zien wat hen is gezegd. Ze vinden het precies zó. Want dat is God: geen loze woorden of beloften, Hij doet wat Hij zegt en Hij zegt wat Hij doet. Het wonder van kerst is niet een mooi, romantisch, lief verhaal. Het is werkelijkheid in een harde wereld. In die wereld is een licht opgegaan dat nooit meer dooft. Het schijnt dwars door het laatste raam dat wij hier zien, het raam van de vervulling.

- *Lied: LB 496 'Een ster ging op uit Israël'*
of LB 505 'In de nacht gekomen'*

Vrijdag 27 december | Jeremia 26: 7-8, 16-19

Niet altijd wordt de boodschap van God met vreugde ontvangen. Menig profeet is er om gehoond, vervolgd, zelfs gedood. Zo verging het bijna Jeremia. Net op tijd herinneren de leiders zich de eerdere profeet Micha, uit de tijd van de koningen Jotam, Achaz en Hizkia. Ook Micha had bepaald geen leuke boodschap, maar Hizkia geloofde hem en dat werd hen tot zegen. Het komt er dus op aan de profetie van God serieus te nemen. Te onderscheiden waar het op aan komt, onderscheid te maken tussen wat waar is en wat niet. De kerstnacht leert dat daarbij nogal wat op z'n kop komt te staan.

- *Lied: LB 489 'Komt ons in diepe nacht ter ore'**

Zaterdag 28 december | Matteüs 11: 7-15

Jezus dringt erop gaan goed te luisteren naar de profeten. Hij heeft het hier over Johannes de Doper, maar dwars daar doorheen gaat het over het koninkrijk van God. Dat manifesteert zich niet in macht en geweld, maar in het kleine, en door kleine mensen. Om dat te kunnen zien en horen, moet je het af en toe stil laten worden in je leven.

- *Lied LB 316: 'Het woord dat u ten leven riep'**

Ver – schijning

5

Zondag 29 december | 1 Johannes 1: 1-3

Met de komst van Jezus in onze wereld is er een nieuwe cirkel van leven ontstaan. Een oneindige, eeuwige cirkel, waarbinnen we met elkaar en met God verbonden zijn. Dit is ongezien en ongehoord, wonderlijk, adembenemend. Soms moet je je in de armen knijpen om te beseffen dat het echt waar is. Het *is* waar, want het is gezien. En gehoord.

- *Lied: LB 326: 1,2,6 'Van ver, van oudsher aangereikt'*
of: LB 474: 1,4 'Loof God, gij christenen, maak Hem groot / 'GK 249 'God die was en is en komt'*

Maandag 30 december | Matteüs 24: 30-35

Het Woord dat leven is, zal nog een keer op aarde terugkomen. Tekenen aan de hemel en op aarde zullen daarvan profeteren. God laat van zich spreken. Door getuigen die Hem hebben gezien, maar ook door de wereld om ons heen. Het is niet gemakkelijk die tekenen te lezen. Daarvoor moet je eerst geloven in

een bijna onzichtbare koning, die alle macht in hemel en op aarde heeft. Jezus spreekt zijn discipelen niet voor niets gezamenlijk aan. We hebben elkaar nodig, geloven doe je gelukkig niet alleen.

- *Lied: LB 513 God heeft het eerste woord*
of: LB Psalm 19 'De hemel roemt de Heer' (LB/GK: 1,2; OB 1,2,3)

Dinsdag 31 december | Openbaring 22: 6, 12-16

Via Johannes kondigt Jezus zijn wederkomst aan. Met een teken aan de hemel: de stralende Morgenster, Jezus zelf. Het is bewijs van het eeuwige, volmaakte leven waarbinnen wij een plek mogen krijgen. Voor ons hebben de jaren en de tijd een begin en een einde. Voor God niet. Hij is begin en einde tegelijk, Hij staat boven tijd en ruimte. Hij overziet het geheel en Hij brengt dat, met ons daarin liefdevol geborgen, tot een gezegende bestemming.

- *Lied: LB 517: 1,2,3 'Christus, uit God geboren'*

Woensdag 1 januari | Filippenzen 2: 1-11

Bij een geboorte hoort een naam. In het oude Israël kreeg je die op de 8e levensdag. De naam die Jezus krijgt is er één die alle namen te boven gaat. Let op de beweging in de tekst: Jezus kwam naar beneden om ons te dienen, en wordt daarom verhoogd. Dwars door de dood heen, dieper kan het niet. God reikt zo vanuit de hemel ook ons de hand. Hij richt ons op uit alles wat ons gevangen houdt, wat ons neerslaat, wat ons doet struikelen. Jezus is daarin voorgegaan. Daarom, op de eerste dag van dit jaar, het hoofd omhoog!

- *Lied: LB 512: 1,7 'O Jezus, hoe vertrouwd en goed'**
of: LB 557 'Naam van Jezus' / LB 8a 'Heer, onze Heer, hoe heerlijk is?' / LB 835 'Jezus ga ons voor' / GK 8a 'Heer, onze Heer, hoe heerlijk is'*

Donderdag 2 januari | Filippenzen 2: 12-18

Jezus is de stralende Morgenster. Ook wij mogen schitterende sterren zijn aan de hemel. In de donkere wereld zijn we geroepen wegwijzers te zijn voor wie vastlopen in verkeerde keuzes. Hoopgevers, voor wie lijden onder alles wat kwaad en krom is. Het levende Woord is het kompas, de heldere Poolster waarnaar wij ons richten. Zo vinden we de weg, voor onszelf en voor de ander. Hoog tijd om ons licht weer eens op te poetsen, en onder het stof vandaan te halen. Zet het bovenaan de lijst met je goede voornemens. Gelukkig nieuwjaar!

- *Lied: LB 601 'Licht dat ons aanstoot in de morgen'**

Vrijdag 3 januari | 1 Korintiërs 1: 4-9

Om het als stralende sterren vol te houden in deze wereld, hebben wij hulp nodig. Paulus weet heel goed hoe je vanuit jezelf steeds weer tekortschiet. Zijn brieven staan vol waarschuwingen en oproepen tot bekering. Maar hij begint met dankzegging en bemoediging.

Vul je eigen naam eens in: *'Ik dank mijn God altijd voor...'*. Of die van je geliefden. Of van diegenen met wie je liever niet samen in de kerk zit.

Ga zo het nieuwe jaar in.

- *Lied: LB 675 'Geest van hierboven'*
of: WK 237 'God is getrouw, zijn plannen falen niet'

Zaterdag 4 januari | Efeziërs 3: 1-12

Christus als mysterie. Gelovigen uit katholieke kerken zijn gewend om zo over Christus te spreken. Voor protestanten klinkt het al snel te vaag, Christus is immers onthuld aan de wereld. Inderdaad, maar die onthulling is hoger, breder, dieper dan wij ons ooit kunnen voorstellen. Dus vul niet te snel in, wie Christus is, wie Hij voor jou is. Laat je verrassen in het nieuwe jaar, ontdek nieuwe lagen, besef dat er nog veel en veel meer is: het mysterie van Christus

- *Lied: LB 791 'Liefde, eenmaal uitgesproken'*

God voor ons uit

God, gij zijt altijd groter
dan wij durven te verwachten:
gij doet nieuwe en ongehoorde dingen.
Als om ons heen een wereld ineens stort,
brengt Gij uw nieuwe schepping tot stand.

Maak ons aandachtig
voor uw werkzaamheid in deze tijd,
dat wij niet blijven staan
bij wat voorbij is
en u niet zoeken waar gij niet zijt.

Ga voor ons uit,
gij die onze toekomst zijt.
Laat ons nieuwe wegen zoeken
en met elkaar standhouden
in alle onzekerheid.
Maar geef ons de zekerheid
dat ook vandaag uw kracht werkzaam is
en dat gij voortdurend de wereld
vernieuwt
door Christus, onze Heer.

Zondag 5 januari | Matteüs 2: 1-11

De magiërs lieten zich leiden door de ster. ze waren ervan overtuigd dat deze ster hen de weg wees naar een belangrijke koning. Ze hebben hun rijkdom en hun tijd voor deze reis over.

De reactie van Herodes staat hier haaks op. Hij kan zo'n koning helemaal niet gebruiken, een concurrent die zijn eigen macht en status bedreigt.

Wie staat ons dichterbij?

'De ster ging hen voor totdat hij stil bleef staan
boven de plaats waar het kind was.
Toen ze dat zagen,
werden ze vervuld van diepe vreugde.
Zij gingen het huis binnen
en vonden het kind met Maria, zijn moeder.
Ze wierpen zich neer om het eer te bewijzen'

- *Lied: LB 518 'Hoe helder staat de morgenster'*

Als een dwaze wijze geloven

Door als een dwaze wijze te geloven,
ga je op weg, volg je een hemels licht,
terwijl je toch beide benen gericht
verbonden houdt op aarde en daarboven
je hart een antwoord zoekt. Een blind gezicht
ziet meer dan een verrekijker en doven
horen meer dan een nieuwslezer bericht?

Alleen als dwaze wijze te geloven,
verstand diep kopje onder, vernieuwd boven
komen, het wonder wonder laten; gewicht
aan goud, parfum en olie – om te geloven -
schenken het kind dat eeuwig vrede sticht;
door als een dwaze wijze te geloven.

Lenze L. Bouwers

Inhoud

Geef licht – inleiding	1
Extra informatie	3
kader: Micha & Jotam, Achaz, Hiskia	6
Week 1: Wie brengt het licht?	7
kader: ‘Zo kaal als een gier’	9
kader: Leonard Cohen, <i>Anthem</i>	10
Week 2: Een schitterende dag	11
kader: Isaih Wall	12
kader: Jan Groenleer, <i>Johannes heeft er een boodschap aan</i>	13
Week 3: Oprecht verlangen	15
kader: Michel van der Plas, <i>Wij hebben met elkaar gewandeld</i>	17
Week 4: Vervulling	18
kader: De Voorloper	19
kader: Boom van Jesse	22
Week 5: Ver-schijning	23
kader: Frans Cromphout, <i>God voor ons uit</i>	25
kader: Lenze L. Bouwers, <i>Als een dwaze wijze geloven</i>	26
kleurplaat: Boom van Jesse	28

Kom,
laten wij gaan
in het licht van de HEER

Er is jou, mens, gezegd wat goed is,
je weet wat de HEER van je wil:
niets anders dan recht te doen, trouw te betrachten
en nederig de weg te gaan van je God